

Hankesuunnitelma

2.4.2020

VN/5386/2020

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke 2020-2022

v. 0,9 2.4.2020

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

valtiovarainministerio@vm.fi

Sisällys

1. Hankkeen tausta	3
2. Tunnistetut rajapinnat muihin hankkeisiin ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa	4
3. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet	5
4. Hankkeen hyödyt	6
5. Viestintä	7
6. Hankkeessa huomioitava	7
7. Hankkeen vastuutahot ja resursointi	8
8. Raportointi	9
Liite 1. Keskeiset käsitteet	10
Liite 2. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteet ja tuotokset hankkeen aikana 2020-2022	11
Liite 4. Hankkeen viestintäsuunnitelma	24

1. Hankkeen tausta

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke on osa Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisten toimenpiteiden kokonaisuutta, joka perustuu pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitteisiin.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi syventää tietopolitiikan johtamista ja tehdä julkisen tiedon avoimuudesta koko tietopolitiikan kantava periaate. Tietopolitiikalla kuvataan niitä politiikkatoimia, joilla mahdollistetaan tiedon tehokas, turvallinen ja eettinen hyödyntäminen. Julkisten tietovarantojen määrätietoista avaamista jatketaan ja tietovarannoille laaditaan niiden hyödyntämistä helpottavat sitovat laatukriteerit. Julkisuuslain periaatteet ja vaatimus tietovarantojen avaamisesta ulotetaan koskemaan myös julkisomisteisia yhtiöitä. Tavoitteena on myös edistää avoimen lähdekoodin ensisijaisuutta julkisissa tietojärjestelmissä ja niiden hankinnoissa sekä säätää lailla velvoite edellyttää avoimia rajapintoja julkisia tietojärjestelmiä hankittaessa, ellei painavasta syystä muuta johdu. Lähtökohtana on, että julkiset toimijat avaavat julkiset rajapinnat, jos ei ole erityistä syytä pitää niitä suljettuina.

Tiedon avaamista uudelleenkäyttöön on tavoiteltu viime vuosien aikana useammassa hallitusohjelmassa. Avoimen tiedon ohjelman (v. 2013-2015) perustana olivat hallinnon avoimuuden, tiedon jakamisen ja yhteentoimivuuden sekä yhteiskäytön periaatteet. Useiden eri hankkeiden ja toimenpiteiden avulla on tavoiteltu julkisten tietovarantojen mahdollisimman laajaa hyötykäyttöä kansalaisille, yrityksille ja yhteisöille. Pyrkimyksenä on ollut edistää tutkimusta, koulutusta ja palveluiden kehittämistä.¹

Julkisin varoin tuotettuja tietovarantoja on julkaistu avoimena tietona Suomessa noin vuosikymmenen ajan. Osa julkishallinnon toimijoista, esimerkiksi Maanmittauslaitos, Tilastokeskus, Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Helsingin kaupunki, on avannut julkisia tietovarantojaan jo varsin laajasti. Yleisemmin tietojen avaamiseen Suomessa ei ole kuitenkaan muodostunut vakiintuneita käytänteitä. Tietojen avaamista ovat hankaloittaneet muun muassa selkeän toimintamallin puuttuminen, eräiden tietojen maksuperusteisuus sekä tiedon irrottamisesta ja rajapintojen kehittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Hallitusohjelmatavoitteiden mukaisesti toteutetaan eri hallinnonaloilla joukko tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisia toimenpiteitä mukaan lukien valtiovarainministeriön vastuulla oleva Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke, joka toteutetaan vuosina 2020-2022. Strategisia toimenpiteitä toteutetaan huomioiden toimenpiteiden tietosuojavaikutukset ja lainsäädäntötarpeet.

Julkisen sektorin avointa tietoa Euroopan unionissa sääntelee Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/98/EY, annettu 17 päivänä marraskuuta 2003, julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä (nk. PSI-direktiivi). Direktiiviä on aiemmin muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2013/37/EU. Jotta Euroopan taloudelle ja yhteiskunnalle voitaisiin varmistaa suotuisa säännösympäristö, jossa julkisen sektorin tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää täysimääräisenä, annettiin 20 päivänä kesäkuuta 2019 uudelleenlaadittu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1024 avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä (nk. avoimen datan direktiivi). Direktiivi on saatettava kansallisesti voimaan viimeistään 17 päivänä heinäkuuta 2021. Hankkeen toimenpiteet ovat läheisessä yhteydessä avoimen datan direktiivin kansalliseen toimeenpanoon. Lisäksi toimenpiteissä nojaututaan 1.1.2020 voimaan astuneeseen lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019).

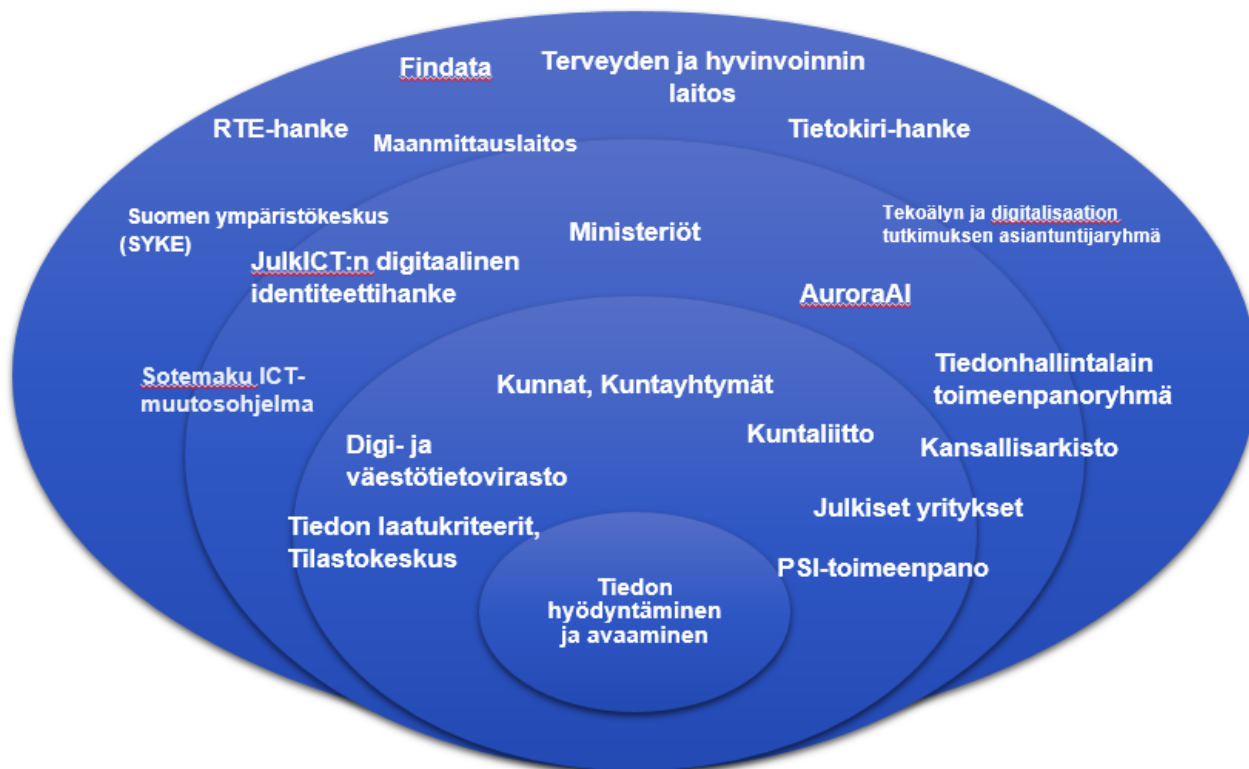
¹ Valtiovarainministeriön Avoimen tiedon ohjelman 2013-2015 loppuraportti.
<https://vm.fi/documents/10623/1107406/Avoimen+tiedon+ohjelman+loppuraportti/8eaaee68-6f3b-4a48-8b57-c5866315bf13/Avoimen+tiedon+ohjelman+loppuraportti.pdf?version=1.0>

2. Tunnistetut rajapinnat muihin hankkeisiin ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke ja sen yhteydessä laadittava ehdotus strategisiksi tavoitteiksi toteutetaan muiden kansallisten hankkeiden, ohjelmien ja keskeisten toimijoiden yhteistyönä. Käytännön toimenpiteet, joissa tarvitaan yhteistä läpikäyntiä, suunnittelua ja toteutusta, tarkentuvat em. toimijoiden kanssa järjestettävissä yhteistyökokouksissa ja hankeryhmän kokouksissa.

Hankkeen keskeisiä toimijoita ovat valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja julkisen hallinnon omistamat yritykset, koska hankkeen tavoitteena on julkisen hallinnon ja julkisen hallinnon omistamien yritysten² tiedon tarjonnan lisääminen uudelleenkäyttöön. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat kaikki valtion virastot muun muassa Tilastokeskus, joka vastaa tiedon laadun osahankkeesta, ja Digi- ja väestötietovirasto, joka vastaa yhteentoimivuusalustasta ja Avoindata.fi:stä.

Kuva 1. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen kannalta keskeisiä hankkeita, ohjelmia ja toimijoita.

Hankkeen kannalta keskeisiä muita yhteistyöhankkeita ja -ohjelmia ovat muun muassa Kansallinen tekoälyohjelma AuroraAI, Julkisen hallinnon strategia ja Avoimen hallinnon ohjelma. Esimerkiksi AuroraAI:n tavoitteena on kytkeä julkiset organisaatiot yhteen verkkoon (AuroraAI-verkko), jonka tehtävänä on luoda toimintamalli ja teknisiä edellytyksiä eri palvelujen ja alustojen yhteentoimivuudelle ja vuorovaikutteisuukselle.³ AuroraAI:ssa tehtävällä

² PSI direktiivin määritelmä: 3) 'julkisella yrityksellä' yritystä, joka toimii 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainituilla aloilla ja jonka suhteen julkisen sektorin elimet voivat suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa omistuksen, rahoitusosuuden tai yritystä koskevien sääntöjen perusteella. Julkisen sektorin elimillä oletetaan olevan määräysvaltaa missä tahansa seuraavista tapauksista, joissa nämä elimet joko suoraan tai välillisesti: a) omistavat enemmistön kyseisen yrityksen merkitystä pääomasta; b) hallitsevat enemmistöä yrityksen osakkeisiin perustuvista äänioikeuksista; c) voivat nimittää yli puolet yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.

³ Kansallinen tekoälyohjelma AuroraAI. <https://vm.fi/tekoalyohjelma-auroraai>

verkkokehittämistyöllä ja toteutuksella on yhtymäkohtia tietojen hyödyntämiseen avoimien ohjelmointirajapintojen (Application Programming Interface, API) kautta.

Yhteistyötä tehdään järjestämällä yhteistyökokouksia, seminaareja, webinaareja, työpajoja, pyöreän pöydän keskusteluja ja koulutuksia sekä osallistamalla yhteistyötahojen tilaisuuksiin tarpeen mukaan. Hankeryhmä tulee kokoontumaan säännöllisesti. Yhteistyötahoja ja -menettelyjä tarkennetaan tarpeen mukaan vuosittaisissa toimintasuunnitelmissa.

3. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen tavoitteena on laatia ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi sekä valmistella ja toteuttaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista edistäviä toimenpiteitä. Strategisilla tavoitteilla on tarkoitus tarkentaa kansallista tietopolitiikkaa.

Hankkeessa laaditaan ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisiksi tavoitteiksi. Strategisilla tavoitteilla luodaan pohjaa nykyisille ja tuleville hankkeille konkretisoimalla hallitusohjelman linjausta ”Hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate.” toimeenpantaviksi kokonaisuuksiksi.

Strategiset tavoitteet laaditaan, jotta ne ohjaavat eri toimijoiden tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteitä. Strategiset tavoitteet laaditaan tietopolitiikasta vastaavien ryhmien, toimielinten ja asiantuntijoiden sekä keskeisten sidosryhmien yhteistyönä avoimesti ja osallistaen. Ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisiksi tavoitteiksi saatetaan julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi.

Hankkeen toimenpiteet tukevat avoimen datan direktiivin (aiemmin PSI-direktiivi) toimeenpanoa, jossa tiedon avaaminen ulottuu julkisen hallinnon lisäksi myös julkisen hallinnon omistamiin yrityksiin. Hanke luo toimintamallin, joka tukee julkista hallintoa ja julkisen hallinnon omistamia yrityksiä julkaisemaan julkisia tietojaan joko avoimena tietona tai nykyistä laajempaan käyttöön lähtökohtaisesti rajapintojen kautta. Hankkeessa huomioidaan eurooppalaisten yhteentoimivuusperiaatteiden (European Interoperability Framework, EIF) sekä OECD:n Open Government Data (OGD) -hankkeen periaatteet ja suositukset sekä edistetään niiden kansallista toimeenpanoa. Hankkeella tuetaan myös kansallisen avoimen hallinnon toimintaohjelman toimeenpanoa ja Suomen toimintaa OECD:n Avoimen hallinnon kumppanuushankkeessa (Open Government Partnership, OGP).

Hankkeen toimissa huomioidaan avoimen datan direktiivin asettamat velvoitteet sekä tietosuoja-asetuksen (GDPR) ja tietoturvalvelvoitteiden asettamat rajoitteet. Hankkeessa kartoitetaan mahdollisia lainsäädännöllisiä, teknisiä tai muita esteitä tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle ja luodaan niihin ratkaisuja. Hankkeessa huomioidaan myös tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen liittyviä eettisiä seikkoja.

Hankkeen tavoitteena on parantaa hyödynnettävän ja avattavan tiedon laatua ja yhteentoimivuutta niin teknisesti kuin semanttisesti. Hankkeessa luodaan ja käyttöönotetaan tiedon laatukriteerit yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Hankkeessa laaditaan ja toimeenpannaan kansalliset API-linjaukset, jotka tukevat tiedon omistajia tietojen teknisessä jakelussa ja yhteentoimivuuden parantamisessa. Hankkeessa luodaan ja käyttöönotetaan toimintamalli, joka tukee tiedon omistajia hyödyntämään yhteentoimivuuksia avattavien tietojen semanttisen yhteentoimivuuden edistämiseksi. Hanke tukee tietojen löydettävyyden ja ymmärrettävyyden parantamista kehittämällä erityisesti tietoaineistojen metatietoja ja rajapintojen dokumentaatiota. Työssä nojataan erityisesti kansalliseen avoindata.fi -dataportaaliin ja yhteentoimivuuksalustaan sekä jatkokehitetään niitä yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston kanssa.

Hankkeen toimenpiteet tukevat osaltaan hallitusohjelman tavoitetta nostaa julkisen sektorin teknologia- ja digitalisaatiokyvykkyyttä sekä kehittää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Tiedon saatavuuteen ja yhteentoimivuuteen liittyvät toimenpiteet tukevat hallitusohjelman tavoitetta edistää yritysten ja yrittäjien tiedon jakamista ekosysteemien sisällä. Hallitusohjelman linjaukset koskien avoimia rajapintoja ja avointa lähdekoodia tukevat hyvin hankkeen tavoitteita.

Hankkeen aikana tunnistetut säädösmuutostarpeet kootaan käsiteltäväksi erikseen asetettavaan PSI HE (hallituksen esitys) -ryhmään ja tarvittaessa muihin ryhmiin sekä välitetään niistä vastaaville ministeriöille.

Hankkeen tavoitteita tukevat käytännön toimenpiteet ja tuotokset määritellään yhdessä erikseen asetettavan, keskeisten sidosryhmien edustajista muodostuvan hankeryhmän kanssa. Hankkeen toimenpiteet ja tuotokset on jaettu työpaketteihin ja aikataulutettu erillisessä liitteessä, liite 2. Vuoden 2020 toimenpiteet ja aikataulu tullaan kuvaamaan tarkemmin liitteessä 3. Toimenpiteillä ja tuotoksilla on riippuvuus toisiinsa ja muuhun tekemiseen, esimerkiksi arvokkaiden tietoaineistojen määrittelyyn, jonka vuoksi toimenpiteisiin voi tulla tarkennuksia useamman kerran vuodessa. Hankkeen toimenpiteiden tavoitteiden mukaista etenemistä seurataan ja toimenpiteitä päivitetään JulkICT-osaston johtoryhmässä hankeryhmän esityksestä.

4. Hankkeen hyödyt

Julkisten tietovarantojen avaaminen avoimena tietona tai saattaminen aiempaa laajempaan käyttöön hyödyttää koko yhteiskuntaa lisäten toiminnan avoimuutta, mahdollistaen hallinnon kehittämisen sekä parantaen kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tiedon laajempi saatavuus edesauttaa tutkimusta, kehittämistä, liiketoimintaa ja innovointia. Hankkeessa luotujen toimintamallien ja linjausten käyttöönoton myötä julkisista, laadukasta ja koneluettavaa tietoa on hyödynnettävissä entistä enemmän joko avoimena tietona tai laajemmassa käytössä. Avoin tieto vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan toiminnan seuraamista ja siihen osallistumista sekä yksilön omaa päätöksentekoa.

Kuva 2. Avoin tiedon hyödyt⁴

Tiedon saatavuus, hyödynnettävyys ja käytettävyys sekä toissijaisen käytön erilaiset muodot ovat merkittäviä tekijöitä parannettaessa suomalaisen julkisen sektorin tuottaman tiedon roolia ja arvoa erilaisilla tietomarkkinoilla. Julkisen sektorin hallussa olevan tiedon oikea-aikainen ja -sisältöinen hyödyntäminen muun muassa sosiaalisen inklusion vahvistamisessa ja aluekehityksessä tuottaa välillisiä hyötyjä sekä julkiselle että yrityssectorille. Euroopan komission vuonna 2011 teettämän selvityksen⁵ mukaan tietojen uudelleenkäytön suorat taloudelliset hyödyt EU-alueella olisivat jopa 40 miljardia euroa, mikä Suomen kannalta tarkoittaisi lähes 700 miljoonaa euroa⁶.

⁴ Lähde: European Data Portal, <https://www.europeandataportal.eu/en/using-data/benefits-of-open-data>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0882&from=EN>

⁶ Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 12/2019. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2019/09/VTV-Tarkastuskertomus-12-2019-Avoim-tieto-ja-viranomaistiedon-hyodyntaminen.pdf>

Hanke auttaa tiedontuottajia tunnistamaan ja avaamaan keskeisiä tietovarantojaan systemaattisella tavalla. Hankkeessa luotava ja käyttöön otettava toimintamalli helpottaa tiedon avaamisprosessin käynnistämistä, läpivientiä ja hyötyjen realisointia. Tiedontuottajat huolehtivat avattavien tietojen laadusta, yhteentoimivuudesta ja jakelusta mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla. Hankkeen toimenpiteiden hyötyinä saadaan aiempaa pidemmälle automatisoidut avoimen tiedon tuotantoketjut ja tiedon jakelutavat. Samalla tiedon omistajat voivat tunnistaa ja purkaa mahdollisia päällekkäisiä tiedon tuotanto- tai ylläpitoprosessejaan. Toimenpiteet ja tuotokset hyödyttävät sekä tiedontuottajia että koko yhteiskuntaa tiedon ollessa oikeellista, vertailukelpoista ja ajantasaisesti saatavilla.

Tietojen helppo löydettävyys, yhdisteltävyys, ymmärrettävyys ja sujuva käyttökokemus madaltavat tiedon käyttämiskynnystä ja hyödyntäminen lisääntyy. Tämä lisää osaltaan tiedon tuottajien motivaatiota tietojen ja tietoaineistojen laadun sekä käytettävyyden parantamiseen. Tällä tavoitellaan itseään ruokkivaa tiedon laadun parantamisen ja hyödyntämisen ilmiötä, jolloin avatun tiedon hyödyt leviävät laajalle yhteiskuntaan, myös yritysten liittyessä mukaan avoimen tiedon tuottajiin.

Hankkeen toimenpiteet edesauttavat tietotalouden ja tietökosysteemin syntymistä. Toimenpiteiden myötä kaikilla, niin yrityksillä kuin muillakin sidosryhmillä, on vapaasti käytettävissään julkista tietoa Suomesta entistä kattavammin, laadukkaammin, koneluettavassa muodossa ja mahdollisimman yhteentoimivana avoimien rajapintojen kautta. Yritykset voivat tietoa hyödyntäen kehittää tiedolla johtamista, olemassa olevaa liiketoimintaansa tai luoda täysin uutta tietoa esimerkiksi tekoälyä hyödyntäen⁷. Avoimet ja laadukkaat massatiedot ovat hyvää raaka-ainetta esimerkiksi koneoppimisen kehittämiseen ja kokeiluihin. Hankkeen toimenpiteiden myötä suomalaisen yhteiskunnan kansainvälinen kilpailukyky ja houkuttelevuus innovointialustana ja investointikohteena voivat kasvaa merkittävästi.

5. Viestintä

Hankkeen asettamisesta, tavoitteista, toimenpiteistä, toimenpiteiden etenemisestä ja tuloksista viestitään mahdollisimman avoimesti ja monikanavaisesti. Viestinnästä laaditaan erillinen suunnitelma, ks. liite 4.

6. Hankkeessa huomioitava

Hankkeen toimenpiteissä huomioidaan erityisesti seuraavat asiat:

Avoimen datan (PSI) direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1024 avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä, joka on annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, tulee saattaa kansallisesti voimaan 17.7.2021 mennessä. Valtiovarainministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan lainsäädäntömuutokset ja asiantuntijatyöryhmän, joka tuottaa täytäntöönpanon edellyttämät kansalliset tekniset ja toiminnalliset linjaukset, sekä osallistuu direktiivin kansallisen täytäntöönpanon valmisteluun ja kansallisen sääntelyn täytäntöönpanoon. Hankkeella on vahva sidos näiden ns. PSI-työryhmien tekemiseen ja avoimen datan direktiivin toimeenpanoon kansallisesti. Hanke tukee toimintamallillaan avoimen datan (PSI) direktiivin toimeenpanossa määriteltävien arvokkaiden tietoaineistojen (high-value datasets) julkaisemista avoimena tietona direktiivin määräajan mukaisesti.

Tietosuoja

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679 General Data Protection Regulation, GDPR) mukaan ennen tiedon avaamista tulee tunnistaa ja arvioida dataan liittyvät mahdolliset tietosuojariskit. Jos avattavaksi suunniteltu data sisältää henkilötietoja, tulee data ennen avaamista anonymisoida huomioiden kansallinen lainsäädäntö ja EU:n

⁷ Re-using Open Data, https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/re-using_open_data.pdf

yleinen tietosuoja-asetus. Anonymisoidusta datasta ei yksittäistä henkilöä voi tunnistaa suoraan tai päättelemällä. Anonymisoinnissa tulee huomioida kaikki tunnistamisen keinot, joita kohtuudella voidaan olettaa käytettävän ja käsittelyn on oltava peruuttamaton.

Henkilötiedot voidaan myös pseudonymisoida, jolloin henkilötietoja ei voida enää yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja. Pseudonymisoidut tiedot ovat kuitenkin yhä henkilötietoja, joten niiden käsittelyssä sovelletaan tietosuojasäännöksiä.

Tietoturvallisuus

Tietoturvaluustoimilla varmistetaan tietoaineistojen, tietojärjestelmien ja palveluiden asianmukainen suojaus siten, että niiden luottamuksellisuuteen, eheyteen ja saatavuuteen liittyvät riskit otetaan huomioon. Tietoturvallisuus on yhteiskunnan toimintojen, palvelujen, sovellusten ja tietoteknisen infrastruktuurin perusedellytys, joka perustuu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja asetuksen (1030/1999) lisäksi useisiin muihin lakeihin. Yhteiskunnan turvallisuus ei saa vaarantua tietojen avaamisen johdosta.

Tekijänoikeudet

Tekijänoikeus tarkoittaa tekijän lähtökohtaista oikeutta päättää teoksensa käytöstä, joten muilla ei ole oikeutta käyttää teosta ilman tekijän lupaa. Tekijänoikeus suojaa vain teoksen persoonallista ilmaisumuotoa. Tekijänoikeuksista säädetään tekijänoikeuslaissa 404/1961.

Salassapitovelvollisuudet

Julkisuuslain 621/1999 mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se on julkisuuslaissa tai muussa laissa säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomaisen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Tekniset haasteet

Teknisesti tietojen avaamista voivat hankaloittaa vanhakantaiset tietojärjestelmät, joissa ei ole järjestelmää luotaessa huomioitu tarvetta tiedon jakamiselle. Tietoa saadaan ulos vain määriteltynä eräajotiedostoina. Järjestelmään voi olla mahdotonta, liian vaikeaa tai liian kallista luoda ohjelmointirajapintaa. Tämä voi keskeyttää tiedon avaamisprosessin, koska jäädytään odottamaan uutta järjestelmähankintaa, jossa tiedon jakaminen voidaan huomioida alusta alkaen.

7. Hankkeen vastuutahot ja resursointi

Hankkeen ohjauksesta, rahoituksesta ja koordinaatiosta vastaa valtiovarainministeriö. Hankkeen asettaa kuntaministeri ja hankkeen ohjausryhmänä toimii JulkICT-osaston johtoryhmä. Hankkeen vastuutahot ja henkilöt tarkentuvat kevään 2020 aikana.

Hankkeen käytännön työhön osallistuvat ryhmät:

- Projektiryhmä (VM)
- Tietopolitiikkatiimi ja -yksikkö (VM)
- Hankeryhmä (erikseen asetettava, sidosryhmien edustajista muodostuva ryhmä)
- Tiedon laatu -osahanke (Tilastokeskus toteuttaa VM:n ohjauksessa)
- Mahdolliset muut alaryhmät
- Mahdolliset ulkopuoliset konsultoinnit tai selvitykset

Lisäksi hanke tekee tiivistä yhteistyötä erityisesti seuraavien ryhmien kanssa:

- Avoimen datan direktiivin toimeenpanoa varten erikseen asetettavat ryhmät, ns. PSI-työryhmät

Resursointi:

Hankkeen kustannukset maksetaan vuoden 2020 talousarvioehdotuksen momentilta 28.70.01 Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v). Hankkeen budjettiehdotus vuosille 2020-2022 on kuvattu liitteessä 5. Hankkeen toimenpiteitä toteuttaville DVV:lle, Tilastokeskukselle ja muille viranomaisille myönnetään toimenpiteiden rahoitusta varten käyttö- ja kirjausoikeus momentille 28.70.01. Hankkeen kustannuksia seurataan Hankesalkun kautta.

8. Raportointi

Hanke vastaa raportoinnista JulkICT-osaston johtoryhmälle vähintään neljä kertaa vuodessa. Hankkeen kuukausittainen raportointi esitetään Hankesalkussa, jossa myös ylläpidetään ohjelman perustietoja. Valtiovarainministeriö tekee ohjelman toteuttamiseksi tarvittavat päätökset. Hanke julkaisee vuosittain toimintasuunnitelman, joka sisältää kuvauksen alkavan vuoden toiminnasta ja koonnin edellisen vuoden tuloksista. Hanke suunnitelmasta, asettamispäätöksestä, toimenpiteistä ja tuloksista raportoidaan myös julkisesti.

Liite 1. Keskeiset käsitteet

Avoim tieto (Open data):

Avoimella datalla tarkoitetaan julkishallinnon, organisaatioiden tai yritysten tuottamaa tai niille kertynyttä julkista tietoa, joka on avattu rakenteisessa muodossa vapaasti ja maksutta kaikkien hyödynnettäväksi. Data on digitaalista raaka-ainetta: tilastoja, taloustietoja, karttoja, kuvia, videotallenteita tai 3D-malleja.

API (Application Programming Interface):

Ohjelmointirajapinta on määritelmä, jonka mukaan eri ohjelmat voivat tehdä pyyntöjä ja vaihtaa tietoja eli *keskustella* keskenään.

Avoim rajapinta (Open API):

Ohjelmointirajapinta, jonka kaikki ominaisuudet ovat julkisia ja jota voi käyttää ilman rajoittavia ehtoja. Avoimen rajapinnan käyttö on maksutonta, eikä käyttäjän tarvitse kysyä lupaa rajapinnan haltijalta tai kertoa etukäteen, mihin tarkoitukseen aikoo rajapintaa käyttää. Avoimen rajapinnan rajapintakuvausten ja dokumentaation tulee olla avoimesti kaikkien saatavilla. Lisäksi rajapinnan tulee olla testattavissa.

Avoim lähdekoodi (Open source):

Avoim lähdekoodi tarkoittaa tietokoneohjelmien avoimia tuottamis- ja kehitysmenetelmiä, jotka tarjoavat käyttäjälle mahdollisuuden tutustua ohjelman lähdekoodiin ja muokata sitä omien tarpeidensa mukaisesti. Avoimen lähdekoodin periaatteisiin kuuluu myös vapaus käyttää ohjelmaa mihin tahansa tarkoitukseen ja kopioida ja levittää sekä alkuperäistä että muokattua versiota.

Avoim lisenssi (Open license):

Avoimella lisenssillä tarkoitetaan käyttö lupaa, joka sallii aineiston vapaan levittämisen, muokkauksen ja käytön, myös kaupallisiin tarkoituksiin. Suomessa julkishallinnon avaamien tietoaaineistojen käyttöluvaksi suositellaan [Creative Commons Nimeä 4.0 \(CC BY 4.0\)](#) -käyttö lupaa, josta on annettu [JHS-suositus 189 Avoimen tietoaaineiston käyttö lupa](#).

Yhteentoimivuus (interoperability):

Toimijoiden, prosessien ja tietojärjestelmien kyky viestiä keskenään sellaisella tavalla tai siinä laajuudessa, että ne voivat rutiininomaisesti käyttää ja ymmärtää toistensa tietoja. Yhteentoimivuutta voidaan tarkastella tavoitteiden, lainsäädännön, organisaatioiden tai semanttisen tai teknisen yhteentoimivuuden tasolla. Tiedon semanttinen yhteentoimivuus toteutuu, kun eri toimijoiden välillä vaihdetun tiedon merkitys säilytetään ja ymmärretään osapuolten välillä sellaisena kuin se on lähetetty, digiaikan myös koneluettavasti. Tekninen yhteentoimivuus tarkoittaa tiedonsiirtotekniikoiden yhteensovittamista. Tietojärjestelmät ovat teknisesti ja tietosisällöllisesti yhteentoimivia muiden tietojärjestelmien kanssa silloin, kun ne pystyvät käyttämään samoja tietoja tai toimivat yhteen rajapinnan kautta tai muulla tavalla.

Arvokkaat tietoaaineistot (High-Value Datasets):

Arvokkailla tietoaaineistoilla tarkoitetaan asiakirjoja, joiden uudelleenkäyttöön liittyy merkittäviä yhteiskunnallisia tai ympäristön tai talouteen liittyviä hyötyjä erityisesti siksi, että ne soveltuvat lisäarvopalvelujen, sovellusten sekä uusien laadukkaiden ja ihmisarvoisten työpaikkojen luomiseen ja näihin tietoaaineistoihin lisäarvopalveluista ja -sovelluksista hyötyvien joukko voi olla suuri⁸.

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1024 avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä

Liite 2. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteet ja tuotokset hankkeen aikana 2020-2022

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen toimenpiteet on jaettu neljään työpakettiin ja aikataulutettu hankkeen ajalle vuosille 2020-2022. Hankkeessa laaditaan ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi sekä valmistellaan ja toteutetaan toimenpiteitä. Strategisten tavoitteiden on tarkoitus tukea ja ohjata hankkeen toimenpiteitä, joita käynnistetään ja toteutetaan samaan aikaan strategisten tavoitteiden laadinnan kanssa. Strategisilla tavoitteilla luodaan pohjaa nykyisille ja tuleville hankkeille konkretisoimalla hallitusohjelman linjauksista ”Hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate.” toimeenpantaviksi kokonaisuuksiksi. Hankkeen toimenpiteiden jalkauttamista ja käyttöönottoa tuetaan järjestämällä koulutuksia, seminaareja, kokouksia ja muita tilaisuuksia.

Jokaiselle toimintavuodelle laaditaan tarkempi kuvaus toimenpiteistä ja tuotostavoitteista aikatauluineen. Vuoden 2020 toimenpiteet, tuotostavoitteet ja aikataulu on kuvattu liitteessä 3. JulkICT-osaston johtoryhmä käsittelee ja hyväksyy hankesuunnitelman lisäksi toiminta- ja viestintäsuunnitelmat ja hyväksyy niihin tehtävät merkittävät muutokset, seuraa toimenpiteiden tavoitteiden mukaista etenemistä, käsittelee ja hyväksyy lopputulokset sekä varmistaa osaltaan tulosten käyttöönoton ja hyödyntämisen.

Hankkeen työpaketit ovat seuraavat:

1 Strategiset tavoitteet

Hankkeessa laaditaan ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi. Strategiset tavoitteet laaditaan hallitusohjelman linjauksen ”Hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate.” toimeenpanemiseksi ja tietopolitiittisen selonteon politiikkalinjausten muuttamiseksi strategisiksi tavoitteiksi. Lisäksi strategisten tavoitteiden avulla sovitetaan yhteen mm. Suomen ja kansainvälisiä tietopolitiittisia linjauksia. Tavoitteena on parantaa Suomen sijoittumista ao. kansainvälisissä vertailuissa. Strategiset tavoitteet laaditaan ohjaamaan eri toimijoiden tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteitä. Strategiset tavoitteet voivat kohdistua esimerkiksi hallitusohjelman linjausten tarkentamiseen ja toimeenpanoon, viranomaisten välisen tiedon vaihdon esteiden poistamiseen, rajat ylittävän tiedonvaihdon tavoitteiden ja periaatteiden muodostamiseen lähivuosille sekä tiedon laadun parantamiseen.

Strategiset tavoitteet laaditaan tietopolitiikasta vastaavien ryhmien, toimielinten ja asiantuntijoiden sekä keskeisten sidosryhmien yhteistyönä avoimesti ja osallistaen. Tietopolitiikkaa määrittävät ja toteuttavat erityisesti avoimen datan (PSI) direktiivin toimeenpanoon liittyvät työryhmät, ministeriöiden tietopolitiikasta vastaavat, tiedonhallintalautakunta, tekoälyn ja digitalisaation tutkimuksen valtakunnallinen asiantuntijaryhmä, hankkeelle asetettava hankeryhmä, AuroraAI-ohjelma ja Digitalisaation edistämishjelma. Ehdotus strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi valmistuu vuoden 2020 loppuun mennessä. Strategisten tavoitteiden toimeenpanosta tehdään poliittinen päätös. Poliittisen päätöksen toteutuksen tai prosessin on tarkoitus tarkentua syksyn 2020 aikana, kun ehdotusta strategisiksi tavoitteiksi on työstetty.

2 Tiedon saatavuus

Hankkeessa tunnistetaan eniten hyötypotentiaalia omaavia julkisia tietovarantoja sekä edistetään niiden mahdollisimman laajaa saatavuutta ja hyödynnettävyyttä. Tunnistamisessa on tarkoitus hyödyntää Euroopan komission asettaman asiantuntijatyöryhmän (Deloitte) menetelmää arvokkaiden tietoaaineistojen tunnistamiseksi. Tunnistettuja tiedot tuetaan joko julkaisemaan avoimena tietona tai saamaan mahdollisimman laajaan käyttöön lähtökohtaisesti rajapintojen kautta. Hankkeessa tunnistetaan tiedon saatavuuden ja hyödyntämisen lainsäädännöllisiä, teknisiä tai muita esteitä sekä luodaan niihin ratkaisuja. Hankkeessa luodaan toimintamalli tukemaan hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen tunnistamista ja näiden tietojen avaamista tai käytön lisäämistä. Hanke tukee toimintamallillaan avoimen datan (PSI) direktiivin toimeenpanossa määriteltävien arvokkaiden tietoaaineistojen (high-value datasets) julkaisemista avoimena tietona direktiivin määräajan mukaisesti heinäkuuhun 2021 mennessä.

Hanke toteuttaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa 1-2 pilottihanketta, joissa tunnistetun palvelutarpeen ratkaisemisessa tarvitaan tiettyä tai tiettyjä julkisia tietoja, mutta tiedot eivät ole käytettävissä. Hanke tukee pilotissa tarvittavan tiedon omistajia julkaisemaan tiedot joko avoimena tietona tai laajentamalla tiedon käyttöä. Pilotti palvelee em. toimintamallin luomista. Hankkeessa edistetään myös tietoaineistojen ja rajapintojen löydettävyyttä kansallisessa avoimen datan portaalissa ja muissa portaaleissa yhteistyössä asianomaisten sidosryhmien ja Digi- ja väestötietoviraston, joka vastaa avoindata.fi-palvelusta, kanssa.

3 Tiedon laatu

Hankkeessa toteutetaan tiedon laatua koskeva osahanke tiiviissä yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Osahankeessa luodaan tiedon omistajille tiedon laatumäärittelyt, jotka myös käyttöön otetaan. Laatumäärittelyillä linjataan avattavien tietoaineistojen laadusta, eheydestä, ajantasaisuudesta, kattavuudesta ja vertailukelpoisuudesta sekä edistetään tietojen yhteentoimivuutta. Tiedon laadulla tarkoitetaan muun muassa niitä mittareita, tietomallinnusta ja käsitteitä, joiden avulla tietoaineistot saadaan mahdollisimman vertailukelpoiksi, yhteentoimiviksi ja hyödynnettäviksi. Työskentelyssä huomioidaan myös maa- ja metsätalousministeriön osoitejärjestelmän toteuttamishankkeessa tehtävä osoitetietojen laadun kehittämistyö. Osahanke käynnistyy kevään 2020 aikana. Valtiovarainministeriö asettaa osahankeelle ohjausryhmän ja Tilastokeskus huolehtii osahankkeen käytännön organisoinnista.

4 Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus

Hankkeessa edistetään julkisten tietojen yhteentoimivuutta niin teknisesti kuin semanttisesti.

Tietojen teknistä yhteentoimivuutta edistetään tukemalla tietojen omistajia jakamaan tietoa yhteneväisellä tavalla ensisijaisesti ohjelmointirajapintojen (API) kautta, mutta tarvittaessa myös ladattavana tiedostona (bulk download). Hankkeessa luodaan ja toimeenpannaan kansalliset API-linjaukset, jotka tukevat rajapintojen kehittämistä yhteneväisellä, koko yhteiskuntaa palvelevalla tavalla ja mahdollisimman avoimesti. Hanke tukee toteuttamaan rajapinnat yleisen arkkitehtuurin mukaisesti, käyttäjälähtöisesti ja teknologiariippumattomasti. Toimittajaloukun estämiseksi järjestelmähankinnoissa ja -kehitystyössä ohjataan hyödyntämään avointa lähdekoodia silloin kun se on mahdollista. Hanke tukee käyttämään rajapintojen kehittämisessä vakiintuneita kansallisia ja kansainvälisiä teknisiä ja tietomalleihin liittyviä standardeja, mikäli sellaisia on, sekä huomioimaan rajapintojen liiketoiminnallinen kestävyys. Hanke tukee kuvaamaan rajapinnoista saatavat tiedot yhdenmukaisia menettelyjä soveltaen koneluettavaan ja -tulkittavaan muotoon hyödyntämisen helpottamiseksi.

Hanke tukee tietojen semanttista yhteentoimivuutta edistämällä tietosisältöjen ja metatietojen yhtenäistämistyötä. Hankkeessa luotava toimintamalli ohjaa tiedon omistajia hyödyntämään tietoaineistojen kuvailussa sekä rajapintojen määrittelyssä ja dokumentaation laadinnassa Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämää kansallista yhteentoimivuusalustaa. Toimintamalli ohjaa hyödyntämään kansallisesti ja kansainvälisesti yhtenäistettyjä käsitteitä, koodistoja, luokituksia ja tietomalleja. Semanttinen yhteentoimivuus tukee tiedon merkityksen säilymistä, ymmärrettävyyttä ja hyödynnettävyyttä, mutta myös löydettävyyttä.

Työpaketit	Alustavat toimenpiteet vuonna 2020	Alustavat tuotokset vuonna 2020	Keskeiset yhteistyötahot
1. Strategiset tavoitteet	Käynnistetään keskustelut ja tapaamiset julkisen sektorin tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisten tavoitteiden ehdotuksen laatimiseksi. Työ tehdään tiiviissä yhteistyössä keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Laadinnassa hyödynnetään meneillä olevia tiedon hyödyntämisen ja avaamisen	Ehdotus julkisen sektorin tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisista tavoitteista on laadittu ja esitetty toimeenpantavaksi julkisessa hallinnossa.	<ul style="list-style-type: none"> Julkinen sektorin tietopolitiikasta vastaavat ryhmät, toimielimet, asiantuntijat ja muut keskeiset sidosryhmät

	toimenpiteitä sekä huomioidaan muut vastaavat strategialaadinnat.		
2. Tiedon saatavuus	Tunnistetaan eniten hyötypotentiaalia omaavat julkiset tietoaaineistot avoimen datan direktiivissä määriteltävien arvokkaiden tietoaaineistojen lisäksi.	Eniten hyödyntämispotentiaalia omaavat tietoaaineistot on tunnistettu ja dokumentoitu.	<ul style="list-style-type: none"> • PSI-direktiivin toimeenpano (PSI-ryhmä, PSI HE-ryhmä) • Valtion virastot • Kunnat, kuntayhtymät • Julkisen hallinnon omistamat yritykset • AuroraAI • Lausuntonmenettely (tiedonhallintakartta)?
	Käynnistetään toimintamallin luominen hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen tunnistamiselle ja avaamiselle tai käytön lisäämiselle.	Tunnistetaan ja käynnistetään 1-2 pilottia tiedon avaamis- ja hyödyntämisprosessin mallintamiseksi. Alustava toimintamalli hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen tunnistamiselle ja avaamiselle tai käytön lisäämiselle on luotu.	
	Edistetään Avoimen datan direktiivin toimeenpanossa määriteltävien arvokkaiden tietoaaineistojen avaamisprosessia.	Avoimen datan direktiivin toimeenpanossa määriteltävien arvokkaiden tietoaaineistojen avaamisprosessi on käynnistynyt. Muiden hyödyntämispotentiaalia omaavien tietoaaineistojen avaaminen on käynnistynyt.	
	Edistetään myös muiden hyödyntämispotentiaalia omaavien tietoaaineistojen avaamista.	Mahdolliset lainsäädännölliset muutostarpeet tunnistettu, dokumentoitu ja ohjattu PSI HE -ryhmään ja/tai muihin elimiin valmisteltavaksi.	
	Tunnistetaan tiedon hyödyntämisen esteitä, kartoitetaan mahdolliset lainsäädännölliset tai muut muutostarpeet.	Tunnistettu ja dokumentoitu mahdollisia muita hyödyntämisen esteitä ja luotu niihin alustavia ratkaisumalleja.	
	Toimenpiteiden edistämistä ja käyttöönottoa tuetaan koulutuksilla, kokouksilla, seminaarilla tai muilla tarvittavilla tilaisuuksilla.	Toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi on järjestetty tarvittavia tilaisuuksia.	
3. Tiedon laatu	Valmistellaan ja käynnistetään tiedon laatua koskeva osahanke yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa.	Alustavat laatukriteerit on määritelty	<ul style="list-style-type: none"> • Tilastokeskus • Valtion virastot • Osoitejärjestelmän toteuttaminen (MMM)

	VM asettaa osahankkeelle ohjausryhmän ja Tilastokeskus projektiryhmän.		
4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus	Selvitetään tiedon teknisen yhteentoimivuuden nykytilaa esteineen, tarpeineen, mahdollisuuksineen ja vaatimuksineen.	Selvitys tiedon teknisen yhteentoimivuuden nykytilasta esteineen, tarpeineen, mahdollisuuksineen ja vaatimuksineen on tehty.	<ul style="list-style-type: none"> • Digi- ja väestötietovirasto • AuroraAI • Kunnat, kuntayhtymät • Muut keskeiset sidosryhmät ja toimijat
	Tunnistetaan olemassa olevia, yleisesti hyväksytyjä ja sovellettuja rajapintojen määrittelyjä, standardeja, linjauksia ja toimintamalleja.	Alustavat API-linjaukset ja ohjeistus on laadittu.	
	Käynnistetään API-linjausten valmistelu.	Metatietoihin kohdistuvat muutostarpeet on tunnistettu ja dokumentoitu.	
	Aloitetaan yhteistyö Digi- ja väestötietoviraston kanssa metatietojen tarkentamiseksi ja yhtenäistämiseksi, sekä tunnistetaan mahdolliset muut kehittämispisteet.	Yhteentoimivuusalustaan kohdistuvat kehittämistarpeet on tunnistettu ja dokumentoitu. Alustava toimintamalli yhteentoimivuustyökalujen hyödyntämiseen tietojen avaamisessa on luotu kehittämistarpeiden myötä.	
	Selvitetään tiedon semanttisen yhteentoimivuuden nykytilaa esteineen, tarpeineen, mahdollisuuksineen ja vaatimuksineen.	Mahdolliset lainsäädännölliset muutostarpeet on tunnistettu, dokumentoitu ja ohjattu käsiteltäväksi asian omaisissa elimissä.	
	Aloitetaan valmistelemaan toimintamallia, joka ohjaa tiedon omistajia käyttämään yhteentoimivuustyökaluja.	Toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi on järjestetty tarvittavia tilaisuuksia.	
Toimenpiteiden edistämistä ja käyttöönottoa tuetaan koulutuksilla, kokouksilla, seminaarilla tai muilla tarvittavilla tilaisuuksilla.			

Työpaketit	Alustavat toimenpiteet vuonna 2021	Alustavat tuotokset vuonna 2021	Keskeiset yhteistyötahot
2. Tiedon saatavuus	Tuetaan avoimen datan direktiivissä määriteltävien arvokkaiden tietoaaineistojen avaamista.	Avoimen datan direktiivissä määriteltävät arvokkaat tietoaaineistot on avattu heinäkuuhun mennessä.	<ul style="list-style-type: none"> • PSI-direktiivin toimeenpano (PSI-ryhmä, PSI HE-ryhmä) • Valtion virastot • Kunnat, kuntayhtymät • Julkisen hallinnon omistamat yritykset • AuroraAI
	Tuetaan muiden hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen avaamista.	Muita hyötypotentiaalia omaavia tietoaaineistoja on avattu.	
	Jatketaan ja viimeistellään 1-2 pilottia tiedon avaamis- ja hyödyntämisprosessin mallintamiseksi.	Pilotit toteutettu, dokumentoitu ja hyödynnetty toimintamallin täsmäntämisessä.	
	Jatketaan ja täsmennetään toimintamallia hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen tunnistamiselle ja avaamiselle tai käytön lisäämiselle on luotu.	Täsmennetään tiedon avaamisen ja hyödyntämisen toimintamallia.	
	Toimenpiteiden edistämistä ja käyttöönottoa tuetaan koulutuksilla, seminaarilla, kokouksilla tai muilla tarvittavilla tilaisuuksilla.	Toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi on järjestetty tarvittavia tilaisuuksia.	
3. Tiedon laatu	Jatketaan yhteistyötä Tilastokeskuksen laadun varmistamisen osahankkeen kanssa. Valtiovarainministeriö ohjaa hanketta.	Laatukriteerit on määritelty ja sovittu niiden käyttöönoton toimenpiteistä ja käyttöönoton tukemiseksi on järjestetty tarvittavia tilaisuuksia.	<ul style="list-style-type: none"> • Tilastokeskus • Valtion virastot • Osoitejärjestelmän toteuttaminen (MMM)
	Toimenpiteiden edistämistä ja käyttöönottoa tuetaan koulutuksilla, seminaarilla, kokouksilla tai muilla tarvittavilla tilaisuuksilla.		
4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus	Jatketaan ja viimeistellään API-linjausten ja ohjeistusten työstämistä.	API-linjaukset on viimeistely ja niitä testataan 1-2 erikseen valitussa tiedon avaamisen käytötapauksessa. API-linjaukset ovat valmiit.	<ul style="list-style-type: none"> • Digi- ja väestötietovirasto • Kunnat, kuntayhtymät

	Edistetään metatietoihin kohdistuvien muutostarpeiden kehittämistä ja yhteentoimivuusalustan hyödyntämistä.	Toimintamalli yhteentoimivuustyökalujen hyödyntämiseen on täsmennetty ja sitä testataan.	<ul style="list-style-type: none"> Muut keskeiset sidosryhmät ja toimijat
	Edistetään mahdollisten lainsäädännöllisten muutosten etenemistä.	Mahdolliset lainsäädännölliset muutostarpeet on tunnistettu, dokumentoitu ja ohjattu käsiteltäväksi asian omaisissa elimissä.	
	Toimenpiteiden edistämistä ja käyttöönottoa tuetaan koulutuksilla, seminaarilla, kokouksilla tai muilla tarvittavilla tilaisuuksilla.	Toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi on järjestetty tarvittavia tilaisuuksia.	
Työpaketit	Alustavat toimenpiteet vuonna 2022	Alustavat tuotokset vuonna 2022	Keskeiset yhteistyötahot
2. Tiedon saatavuus	Varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja ylläpito.	Arvokkaita tietoaineistot ja eniten hyötypotentiaalia omaavat tietoaineistot on avattu ja tiedon avaamisen toimintamalli on otettu käyttöön. Tunnistettu ja sovittu toiminnan ylläpidosta. Tiedon hyödyntämisen esteitä on ratkaistu ja tukitoimet tiedon avaamiseksi ja hyödyntämiseksi on laadittu.	<ul style="list-style-type: none"> PSI-direktiivin toimeenpano (PSI-ryhmä, PSI HE-ryhmä) Valtion virastot Kunnat, kuntayhtymät Julkisen hallinnon omistamat yritykset AuroraAI
3. Tiedon laatu	Varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja ylläpito.	Laatukriteerit on käytössä. Tunnistettu ja sovittu toiminnan ylläpidosta.	<ul style="list-style-type: none"> Tilastokeskus Valtion virastot Osoitejärjestelmän toteuttaminen (MMM)
4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus	Varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja ylläpito.	API-linjaukset on otettu julkisessa hallinnossa käyttöön. Yhteentoimivuustyökalujen käyttöä tukeva toimintamalli on luotu ja otettu käyttöön. Tunnistettu ja sovittu toiminnan ylläpidosta.	<ul style="list-style-type: none"> Digi- ja väestötietovirasto Kunnat, kuntayhtymät Muut keskeiset sidosryhmät ja toimijat

Taulukko 1. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteet ja tuotokset vuosina 2020-2022

Hankkeen eri työpaketeista laaditaan ohjeistuksia ja linjauksia, jotka edesauttavat tiedon hyödyntämistä ja avaamista julkisen sektorin organisaatioissa ja yrityksissä. Hanke tekee tiivistä yhteistyötä erityisesti PSI-työryhmän, PSI HE (hallituksen esitys) -työryhmän, hankeryhmän, DVV:n ja Tilastokeskuksen sekä kuntasektorin toimijoiden kanssa.

Hankkeen kannalta keskeisiä sisäisiä kumppaneita ovat mm. AuroraAI, Digitalisaation edistämishjelma, Tietokiri ja Data- ja analytiikkaosaajien verkosto. Lisäksi hankkeessa huomioidaan Tekoälyn ja digitalisaation tutkimuksen valtakunnallisen asiantuntijaryhmän näkemykset.

Tiedon hyödyntämistä voidaan edesauttaa esimerkiksi kokeiluun tai osallistumalla hackathoneihin tai muihin sopiviin tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan. Mahdollisia yhteistyökumppaneita ovat mm. Open Knowledge Finland ja Business Finland.

Hanketta seuraa ja ohjaa JulkiCT:n johtoryhmä vähintään neljä kertaa vuodessa. Hankkeen toimenpiteitä toteuttaville DVV:lle, Tilastokeskukselle ja muille viranomaisille myönnetään toimenpiteiden rahoitusta varten käyttö- ja kirjausoikeus momentille 28.70.01.

Liite 3 Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteet ja aikataulu vuonna 2020

1 Strategiset tavoitteet

Vuonna 2020 hankkeessa laaditaan ehdotus julkisen sektorin tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi. Strategiset tavoitteet laaditaan tietopolitiikasta vastaavien ryhmien, toimielinten ja asiantuntijoiden sekä keskeisten sidosryhmien yhteistyönä avoimesti ja osallistaen. Tietopolitiikkaa määrittävät ja toteuttavat erityisesti avoimen datan (PSI) direktiivin toimeenpanoon liittyvät työryhmät, ministeriöiden tietopolitiikasta vastaavat, tiedonhallintalautakunta, tekoälyn ja digitalisaation tutkimuksen asiantuntijaryhmä, hankkeelle asetettava hankeryhmä, AuroraAI-ohjelma ja Digitalisaation edistämishjelma. Strategisten tavoitteiden laadinnassa hyödynnetään meneillä olevia tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteitä. Tavoitteet on tarkoitus laatia vuoden 2020 loppuun mennessä ja esittää käsiteltäväksi poliittisissa päätöksentekoprosesseissa.

Q1:

Toimenpiteiden suunnittelua.

Q2:

Käynnistetään työ. Järjestäydytään ja aloitetaan ehdotuksen valmistelu yhteistyössä tietopolitiikasta vastaavien ryhmien, toimielinten ja asiantuntijoiden sekä keskeisten sidosryhmien kanssa. Hankitaan tarvittaessa ulkopuolista asiantuntija-apua. Viestitään työn käynnistymisestä.

Q3-Q4:

Jatketaan ehdotuksen laatimista, kokoamista ja viimeistelyä yhteistyössä tietopolitiikasta vastaavien ryhmien, toimielinten ja asiantuntijoiden sekä muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Ehdotus tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisista tavoitteista valmistuu vuoden loppuun mennessä. Viestitään työn etenemisestä ja valmistumisesta.

Riskit:

- Strategisista tavoitteista ei päästä yhteisymmärrykseen.
- Vuoden aikana ei ehditä järjestämään ja käymään tarpeeksi keskusteluja strategisista tavoitteista.

Organisointi ja yhteistyö:

Ehdotus julkisen sektorin tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisista tavoitteista laaditaan yhteistyössä avoimen datan toimeenpanoon liittyvien työryhmien, ministeriöiden, tiedonhallintalautakunnan, tekoälyn ja digitalisaation tutkimuksen asiantuntijaryhmän, hankeryhmän, AuroraAI:n ja Digitalisaation edistämishjelman sekä muiden keskeisten toimijoiden yhteistyönä.

Tuotokset:

- Ehdotus julkisen sektorin tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisista tavoitteista on laadittu julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi.

2. Tiedon saatavuus

Vuonna 2020 hankkeessa käynnistetään toimintamallin luominen hyötypotentialiaa omaavien tietoaineistojen tunnistamiselle ja avaamiselle tai käytön lisäämiselle. Toimintamallia kehitetään ja eniten hyötypotentialiaa omaavia tietoaineistoja tunnistetaan yhdessä sidosryhmien kanssa.

Työ kohdentuu erityisesti avoimen datan direktiivin toimeenpanossa määriteltäviin arvokkaisiin tietoaaineistoihin (high-value datasets), joiden odotetaan tarkentuvan syksyllä 2020. Arvokkaiden tietoaaineistojen määrittäminen ja niistä päättäminen tapahtuu Euroopan komission toimesta. Arvokkaiden tietoaaineistojen tunnistamista varten komissio toteuttaa asianmukaiset kuulemiset, laatii vaikutusten arvioinnin ja varmistaa täydentävyyden voimassa oleviin säädöksiin. Jäsenmaiden tulee julkaista em. arvokkaat tietoaaineistot avoimena tietona 17.7.2021 mennessä. Hanke tukee ao. tietoaaineistojen omistajia tietojen avaamisessa.

Komissio on asettanut arvokkaiden tietoaaineistojen tunnistamistyötä varten konsulttiryhmän (Deloitte), jonka kehittämää menetelmää on tarkoitus hyödyntää soveltuvilta osin em. toimintamallin kehittämisessä.

Hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen tunnistamisen lisäksi hanke tukee toimintamallillaan ao. tietojen omistajia tietoaaineistojen avaamisprosessin käynnistämisessä ja toteuttamisessa. Toimintamallin kehittämiseksi hankkeen on tarkoitus määrittellä ja toteuttaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa 1-2 konkreettista pilottia, joissa vastataan tunnistettuun käyttötarpeeseen, ja jotka edellyttävät tiettyjen hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen avaamista.

Hankkeessa edistetään myös avattavan tai laajaan käyttöön julkaistun tiedon löydettävyyttä. Tietovarantojen löydettävyyttä ja sitä kautta myös hyödynnettävyyttä heikentävät puutteet muun muassa tiedon epäyhdenmukaisissa sisällöissä, määritelmässä ja käyttötekniikoissa. Avoimen tiedon portaali (Avoindata.fi) on luotu helpottamaan tiedon hakua ja löydettävyyttä. Digi- ja väestötietovirasto vastaa portaalin ylläpidosta. Avoimen datan direktiivin 9. artiklassa säädetään yksinkertaisten tietoaaineistojen saatavuudesta keskitetyn yhteyspisteen avulla. Avoimen tiedon portaali palvelee direktiivin tarkoitusta ja se toimii myös yhteyspisteenä Euroopan tietoportaaliiin.

Avoimen tiedon portaalista ei nykyisellään ole saatavilla kaikkea avointa viranomaistietoa. Eri toimialoilla ja viranomaistahoilla on tällä hetkellä käytössä portaaleja, joissa on kuvaukset avatuista tiedoista ja linkit itse tietoon. Portaalien sisällöissä on epäyhdenäisyyksiä muun muassa tiedon esityksessä, metatiedoissa ja muussa kuvailevassa tiedossa, luokituksissa sekä tiedon esitystavan formaateissa⁹. Tietojen löydettävyyteen vaikuttavat myös organisaatioiden metatietojen hallinta ja päivittäminen.

Hankkeen tavoitteena on vuonna 2020 tunnistaa tietojen löydettävyyteen kohdistuvia kehittämistarpeita ja edistää kehittämistyön etenemistä yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston sekä keskeisten sidosryhmien kanssa. Työpaketissa kuullaan myös muiden dataportaalien, kuin Avoindata.fi, ylläpitäjiä.

Q1:

Toimenpiteiden suunnittelua ja työn käynnistäminen. Työssä huomioidaan tiedon avaamiseen liittyvät aikaisemmat kartoitukset, määrittelyt ja toimintamallit sekä avoimen datan direktiivin toimeenpanossa esille tulevat seikat. Lisäksi seurataan ja osallistutaan Deloitte selvitykseen koskien arvokkaiden tietoaaineistojen tunnistamista.

Q2:

Tunnistetaan eniten hyötypotentiaalia omaavia tietoaaineistoja sekä käynnistetään toimintamallin luominen niiden tunnistamiselle ja avaamiselle tai käytön lisäämiselle. Toimintamallia luodaan hankeryhmän, sidosryhmien sekä muiden yhteistyöryhmien ja hankkeiden välisenä yhteistyönä sekä tarpeen mukaan ulkopuolisia palveluntarjoajia hyödyntäen. Jatketaan Deloitte selvitykseen osallistumista ja selvityksen seuraamista.

Tunnistetaan mahdollisia tiedon avaamista tai laajempaa käyttöä estäviä lainsäädännöllisiä tai muita seikkoja ja luodaan niihin alustavia ratkaisumalleja. Ohjataan tunnistetut säädösmuutostarpeet PSI HE -ryhmään ja/tai muihin elimiin käsiteltäviksi.

⁹ Avoin tieto ja viranomaistiedon hyödyntäminen. Tarkastuskertomus 12/2019. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2019/09/VTV-Tarkastuskertomus-12-2019-Avoin-tieto-ja-viranomaistiedon-hyodyntaminen.pdf>

Tunnistetaan ja suunnitellaan yhdessä sidosryhmien kanssa 1-2 konkreettista tiedon hyödyntämisen pilottia, jotka edellyttävät tiettyjen tietoaaineistojen avaamista.

Aloitetaan työ tiedon löydettävyyden ja hyödyntämisen edistämiseksi yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston sekä muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Kuullaan myös muita dataportaalin ylläpitäjiä, kuin Avoindata.fi.

Kartoitetaan tarvetta mahdollisille ulkopuolisille selvityksille.

Suunnitellaan toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi tarvittavia tilaisuuksia.

Viestitään työn käynnistymisestä.

Q3-Q4:

Jatketaan eniten hyötypotentiaalia omaavien tietoaaineistojen tunnistamista ja avaamista tukevan toimintamallin kehittämistä ja soveltamista yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Työssä hyödynnetään soveltuvilta osin Deloitteen menetelmää tunnistaa eniten hyötypotentiaalia omaavia tietoaaineistoja. Lisäksi työssä on tarkoitus hyödyntää tiedonhallintalain edellyttämiä tiedonhallintakarttoja ja -malleja.

Tuetaan avoimen datan direktiivin toimeenpanossa määriteltävien arvokkaiden tietoaaineistojen ja muiden hyödyntämispotentiaalia omaavien tietoaaineistojen avaamisprosessien käynnistämistä.

Jatketaan mahdollisten lainsäädännöllisten tai muiden tiedon avaamisen ja hyödyntämisen esteiden tunnistamista ja ratkaisujen luomista. Tehdään ehdotus tunnistettujen tietoaaineistojen avaamiselle ratkaistavine asioineen ottaen huomioon tietoaaineistojen avaamisen mahdollinen vaiheistaminen. Aikataulu tarkentuu syyskuun 2020 aikana.

Käynnistetään yhdessä sidosryhmien kanssa 1-2 konkreettista tiedon hyödyntämisen pilottia, jotka edellyttävät tiettyjen tietoaaineistojen avaamista. Käynnistetään valittujen pilottien tiedon avaamisprosessi eri vaiheineen hyödyntämiseen asti. Prosessi dokumentoidaan ja sitä hyödynnetään yleisluonteisen toimintamallin kehittämisessä.

Määritellään ja toteutetaan tiedon löydettävyyden ja hyödyntämisen edistämistoimia yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston sekä muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Lisäksi kuullaan muitakin dataportaalin ylläpitäjiä.

Käynnistetään tarvittaessa ulkopuolisia selvityksiä esim. tiedon avaamisesta aiheutuvien tulonmenetysten osalta.

Järjestetään toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi on tarvittavia tilaisuuksia.

Viestitään työn etenemisestä.

Riskit:

- Arvokkaiden tietoaaineistojen määrittelyn viivästyminen aiheuttaisi kovaa aikataulupainetta saada ko. aineistot avattua direktiivin edellyttämässä määräajassa 17.7.2021 mennessä.
- Piloteissa tarvittavia tietoja ei ole mahdollista jakaa avoimena tietona tai laajempaan käyttöön.
- Tietojen avaamisprosesseihin ei löydy tarvittavia resursseja hallinnonaloilla.
- Avattavaksi määritellyt arvokkaat tietoaaineistot eivät ole laadultaan ja/tai sisällöltään avaamiskelpoisia.

Organisointi ja yhteistyö:

Tärkeitä yhteistyötoimijoita merkittävien avattavien tietovarantojen tunnistamisessa ja määrittelyssä ovat valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja julkisen hallinnon omistamat yritykset. Hankkeiden välistä yhteistyötä tehdään erityisesti AuroraAI:n kanssa sekä muilta hallinnonaloilta tunnistettujen hankkeiden kanssa. Tietojen löydettävyyden edistämiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä Digi- ja väestötietoviraston sekä keskeisten toimijoiden kanssa.

Tuotokset:

- Luotu alustavaa toimintamallia tietoaaineistojen avaamiseen ja hyödyntämiseen.
- Eniten hyödyntämispotentiaalia omaavia tietoaaineistoja tunnistettu ja edistetty niiden avaamista.
- Käynnistetty 1-2 pilottia tiedon avaamis- ja hyödyntämisprosessin mallintamiseksi.
- Tunnistettu mahdollisia lainsäädännöllisiä tai muita muutostarpeita.

3. Tiedon laatu

Hankkeessa toteutetaan tiedon laatua koskeva osahanke tiiviissä yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Osahanke asetetaan ja käynnistyy kevään 2020 aikana. Valtiovarainministeriö asettaa osahankkeelle ohjausryhmän, joka seuraa laatutyön etenemistä.

Osahankkeessa luodaan ne laatumäärittelyt, joilla linjataan avattavien tietoaaineistojen laadusta, eheydestä, ajantasaisuudesta, kattavuudesta ja vertailukelpoisuudesta sekä edistetään tietojen yhteentoimivuutta. Laadulla tarkoitetaan muun muassa niitä mittareita, tietomallinnusta ja käsitteitä, joiden avulla tietoaaineistot ovat keskenään vertailukelpoisia ja uudelleenkäyttöä varten hyödynnettävissä.

Tiedon laadun määrittelytyö käynnistyy keväällä 2020. Lopullisten laatumäärittelyiden valmistuminen selviää hankkeen edetessä. Alustavia tiedon laatumäärittelyjä ryhdytään testaamaan ja soveltamaan syksyllä 2020 eri tyyppisten tietoaaineistojen osalta, erityisesti korkean lisäarvon tietoaaineistoissa ja erikseen valittavissa käyttötapauksissa.

Q1:

Osahankkeen määrittelyä ja suunnittelua yhdessä Tilastokeskuksen kanssa. Tilastokeskus valmistelee osahankkeesta hankesuunnitelmaehdotuksen.

Q2:

Viimeistellään hankesuunnitelma yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Valtiovarainministeriö asettaa osahankkeelle ohjausryhmän. Tilastokeskus asettaa hankeryhmän ja rekrytoi hankepäällikön. Käynnistetään työ. Viestitään osahankkeen käynnistymisestä.

Q3-Q4:

Osahankkeessa valmistellaan alustavat tiedon laatumäärittelyt vuoden 2020 loppuun mennessä. Laadun varmistaminen ja sitovuuden laajuus suunnitellaan osaksi tietojen laatumäärittelyiden toteuttamista. Alustavia laatumäärittelyjä ryhdytään testaamaan ja soveltamaan eri tyyppisten tietoaaineistojen osalta, erityisesti korkean lisäarvon tietoaaineistoissa ja erikseen valittavissa käyttötapauksissa. Viestitään osahankkeen etenemisestä.

Riskit:

- Tiedon laatumäärittelyistä ei päästä yhteisymmärrykseen kansallisella tasolla eikä alustavia laatukriteereitä saada näin ollen tavoiteaikataulujen mukaisesti määriteltyä.

Organisointi ja yhteistyö:

Tärkeimpänä yhteistyötahona on Tilastokeskus, joka vastaa laatutyötä varten asetetusta osahankkeesta. Osahanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä valtion virastojen kanssa. Tilastokeskus asettaa osahankkeelle hankeryhmän, johon kutsutaan mukaan valtionhallinnon edustajia. Osahanketta vetää Tilastokeskuksen rekrytoima hankepäällikkö. Valtiovarainministeriö nimeää osahankkeelle ohjausryhmän. Työskentelyssä huomioidaan myös maa- ja metsätalousministeriön osoitejärjestelmän toteuttamishankkeessa tehtävä osoitetietojen laadun kehittämistyö.

Tuotokset:

Alustavat laatumäärittelyt valmistuvat vuoden 2020 loppuun mennessä.

4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus

Hankkeessa edistetään julkisten tietojen yhteentoimivuutta niin teknisesti kuin semanttisesti.

Hankkeessa luodaan ja toimeenpannaan kansalliset API-linjaukset, jotka tukevat rajapintojen kehittämistä yhteneväisellä, koko yhteiskuntaa palvelevalla tavalla ja mahdollisimman avoimesti. Hanke tukee toteuttamaan rajapinnat yleisen arkkitehtuurin mukaisesti, käyttäjälähtöisesti ja teknologiariippumattomasti. Toimittajaloukun estämiseksi järjestelmähankinnoissa ja -kehitystyössä ohjataan hyödyntämään avointa lähdekoodia silloin kun se on mahdollista. Hanke tukee käyttämään rajapintojen kehittämisessä vakiintuneita kansallisia ja kansainvälisiä teknisiä ja tietomalleihin liittyviä standardeja, mikäli sellaisia on, sekä huomioimaan rajapintojen liiketoiminnallinen kestävyys. Hanke tukee kuvaamaan rajapinnoista saatavat tiedot yhdenmukaisia menettelyjä soveltaen koneluettavaan ja -tulkittavaan muotoon hyödyntämisen helpottamiseksi. Rajapinnat kannustetaan kehittämään mahdollisimman käyttäjälähtöisesti ja huomioiden rajapintojen liiketoiminnallinen kestävyys. Hankkeessa laadittavien ohjeiden on tarkoitus tukea tietojen omistajia muun muassa rajapintojen hankinnassa, hallinnassa, dokumentaatioissa ja elinkaaren määrittelyssä. Ohjeistuksissa ja linjauksissa otetaan huomioon jo olemassa olevat ohjeistukset, dokumentoinnit ja muut selvitykset.

Teknisen yhteentoimivuuden kehittämistä tukee hallitusohjelman linjaus säätää lailla velvoite edellyttää avoimia rajapintoja julkisia tietojärjestelmiä hankittaessa, ellei painavasta syystä muuta johdu. Lisäksi työssä huomioidaan tiedonhallintalaki (906/2019), jossa säädetään mm. tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä ja muille kuin viranomaisille (22, 24, 28:5 ja 30 §).

Hanke tukee tietojen semanttista yhteentoimivuutta edistämällä tietosisältöjen ja metatietojen yhtenäistämistyötä. Hankkeessa luotava ja käyttöön otettava toimintamalli ohjaa tiedon omistajia hyödyntämään avattavien tietoaisteistojen kuvailussa sekä rajapintojen määrittelyssä ja dokumentaation laadinnassa Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämää kansallista yhteentoimivuusalustaa ja sen työkaluja. Toimintamalli laaditaan yhteistyössä digi- ja väestötietoviraston, hankeryhmän ja muiden keskeisten toimijoiden yhteistyönä.

Toimintamalli ohjaa hyödyntämään kansallisesti ja kansainvälisesti yhtenäistettyjä käsitteitä, koodistoja, luokituksia ja tietomalleja. Semanttinen yhteentoimivuus tukee tiedon merkityksen säilymistä, ymmärrettävyyttä ja hyödynnettävyyttä, mutta myös löydettävyyttä. Toimenpiteillä parannetaan tiedon parissa toimivien edellytyksiä tuottaa tietojen löydettävyyttä ja hyödynnettävyyttä parantavia metatietoja omiin tietovarantoihinsa sekä tuotetaan koneoppimisen ja tekoälyn tarvitsemää yhtenäistä tietopohjaa kielialueellemme.

Vuonna 2020 hankkeessa selvitetään tiedon teknisen ja semanttisen yhteentoimivuuden nykytilaa esteineen, tarpeineen, mahdollisuuksineen ja vaatimuksineen. Hankkeessa ryhdytään laatimaan rajapintojen edistämistä varten alustavia linjauksia ja ohjeistuksia, jotka tarkentuvat vuodesta 2021 eteenpäin, sekä tuetaan tiedon omistajia kehittämään rajapintaratkaisujaan niiden mukaisesti. Lisäksi selvitetään yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston kanssa yhteentoimivuusalustaan tiedon avaamisen osalta kohdistuvia kehittämistarpeita ja käynnistetään kehittämistoimenpiteitä.

Hankkeen tavoitteena on myös edesauttaa osaltaan avattujen tietojen hyödyntämistä. Hankkeen aikana on mahdollista tehdä avoimen tiedon ja rajapintojen hyödyntämiseen liittyviä kokeiluja.

Q1:

Toimenpiteiden suunnittelua. Tunnistetaan olemassa olevia, yleisesti hyväksytyjä ja sovellettuja rajapintojen määrittelyjä, standardeja, linjauksia ja toimintamalleja.

Q2:

Työn käynnistäminen. Selvitetään tiedon teknisen ja semanttisen yhteentoimivuuden nykytilaa esteineen, tarpeineen, mahdollisuuksineen ja vaatimuksineen. Tarkennetaan työpaketin sisältöä ja etenemistä hankeryhmän ja muiden sidosryhmien näkemysten pohjalta.

Aloitetaan API-linjausten ja ohjeiden työstäminen. Otetaan API-linjausten valmistelussa huomioon yhteensopivuus AuroraAI:n kanssa. Hankitaan tarvittaessa ulkopuolista asiantuntija-apua. Selvitetään yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston kanssa yhteentoimivuusalustaan kohdistuvat kehittämistarpeet.

Viestitään työn käynnistymisestä.

Q3-4:

Alustavat API-linjaukset ja ohjeet valmistuvat. Tuetaan valtionhallinnon virastoja suunnittelemaan tietoaaineistojensa kannalta sopivia rajapintaratkaisuja sekä huomioimaan rajapintojen resursointi ja tiedon jakamisesta mahdollisesti aiheutuvat tulonmenetykset hallinnonalan budjetoinnissa. Hankitaan tarvittaessa ulkopuolista asiantuntija-apua.

Yhteentoimivuusalustaan kohdistuvia, tietojen avaamista tukevia kehittämistarpeita on tunnistettu ja toimenpiteitä käynnistetty sekä luotu alustavaa toimintamallia yhteentoimivuustyökalujen hyödyntämiseen tietojen avaamisessa. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston, hankeryhmän sekä muiden sidosryhmien kanssa. Yhteentoimivuusalustaan kohdistuvat lisäkehittämistarpeet eivät vaikuta yhteentoimivuusalustan ylläpitoon.

Toimenpiteiden edistämiseksi ja käyttöönoton tukemiseksi järjestetään tarvittavia tilaisuuksia. Viestitään työn etenemisestä.

Riskit:

- API-linjaukset herättävät vastustusta eikä niistä synny yksimielisyyttä.
- Rajapintojen kehittämiseen ja avaamiseen ei löydy hallinnonaloilta resursseja.
- Olemassa oleviin järjestelmiin ei ole mahdollista tai järkevää toteuttaa rajapintaa.
- Yhteentoimivuusalustan lisäkehittämistarpeista ei päästä yksimielisyyteen.
- Yhteentoimivuusalustan lisäkehittämiseen ei ole resursseja.
- Metatietojen kehittämistarpeista ei päästä yksimielisyyteen.
- Metatietojen kehittämiseen ei ole riittäviä resursseja.

Organisointi ja yhteistyö:

API-linjausten ja ohjeistusten valmistelua tehdään tiiviissä yhteistyössä hankeryhmän, kuntien, AuroraAI:n ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Yhteentoimivuusalustan käyttöä tiedon avaamisessa tukevan toimintamallin kehittämistä tehdään tiiviissä yhteistyössä erityisesti Digi- ja väestötietoviraston kanssa. Yhteistyö tapahtuu yhteisten kokousten ja keskustelujen muodossa. Hanke tulee rahoittamaan hankkeen kannalta tarpeelliset kehittämistoimet yhteistyöalustaan.

Tuotokset:

Alustavat API-linjaukset ja ohjeistukset valmistuvat vuoden loppuun mennessä. Yhteentoimivuusalustaan ja metatietoihin tiedon avaamisen osalta kohdistuvia kehittämistarpeita on tunnistettu, dokumentoitu ja kehittämistoimia käynnistetty.

Liite 4. Hankkeen viestintäsuunnitelma

Yleistä

Hankkeen toimenpiteet valmistellaan ja toimeenpannaan mahdollisimman avoimesti ja laajalla yhteistyöllä, joten hankkeen tulokset etenevät edellyttäen vahvaa, aktiivista ja suunnitelmallista viestintää. Hankkeen viestinnän päätavoitteena on levittää kansalaisille, yrityksille, muille yhteisöille ja julkishallinnolle tietoa toimenpiteistä, joiden myötä julkista tietoa tulee entistä laajemmin ja tehokkaammin hyödynnettäväksi. Tavoitteena on myös kannustaa sidosryhmiä osallistumaan hankkeen valmisteluun ja toimeenpanoon sekä hyödyntämään tarjolla olevaa tietoa.

Kohderyhmät ja viestintäkanavat

Viestintä kohdistuu niin ulkoisiin sidosryhmiin (kansalaiset, yritykset, yhteisöt, julkishallinto) kuin valtionhallinnon sisäisiin sidosryhmiin. Viestinnän avulla edistetään hankkeen asettamisen, etenemisen ja toimenpiteiden läpinäkyvyyttä ja avoimuutta päättäjille, sidosryhmille, kansalaisille sekä kaikille hankkeesta kiinnostuneille. Lisäksi viestitään eri vaikuttamismahdollisuuksista. Hankkeessa seurataan myös viestinnän saavutettavuutta ja tavoitteita esimerkiksi kävijämäärillä ja palautteilla.

Viestintää on tarkoitus toteuttaa myös kaksisuuntaisesti ja sen avulla osallistaa keskeisiä toimijoita hankkeen toimeenpanoon. Kaksisuuntaisen viestinnän toteuttamiseksi voidaan hyödyntää esimerkiksi Slackia, mutta alusta ja tarve selvinnee hankkeen edetessä ja sidosryhmien sekä hankeryhmän kanssa käytävien keskustelujen jälkeen.

Kansallisen viestinnän lisäksi hankkeesta viestitään myös kansainvälisesti. Hankkeesta viestitään suomeksi ja ruotsiksi sekä kansainvälisissä julkaisuissa englanniksi. Viestintäkanavina käytetään seuraavia:

- hankkeen verkkosivu vm.fi:ssä
- valtiovarainministeriön Twitter-tili
- mediatiedotteet
- tiedotteet vm.fi-sivustolla
- kuukausittainen JulkiCT-utiskirje
- podcastit
- hankkeen järjestämät tilaisuudet (mm. webinaarit ja seminaarit)
- blogit (harkinnan ja tarpeen mukaan)
- kolumnit (harkinnan ja tarpeen mukaan)

Lisäksi hankkeesta viestitään eri tilaisuuksissa ja tarvittaessa kirjallisin materiaalein.

Hankkeessa pyritään suunnittelemaan jo hyvissä ajoin viestintää vaativat toimenpiteet, tapahtumat ja muut tiedotteet. Viestinnän tarve, frekvenssi ja kanavat tarkentuvat hankkeen edetessä ja eri tilaisuuksien varmistuessa. Hankkeessa panostetaan viestintään myös eri tapahtumien aikana esimerkiksi roll-upeilla, oheismateriaaleilla ja muilla viestintää tukevilla materiaaleilla tai menetelmillä.

Viestinnän resursointi

Hankkeen viestinnän sisällöistä ja suunnittelusta vastaavat ensisijaisesti erityisasiantuntija Miina Arajärvi ja hankekoordinaattori Heidi Innanen. Viestintää tehdään tiiviissä yhteistyössä valtiovarainministeriön viestintäasiantuntija Ilona Turtolan ja hankeryhmän kanssa.

Hankkeen viestinnän tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2020

Hankkeen vuoden 2020 viestinnän tavoitteena on levittää tietoa hankkeen käynnistymisestä ja toimenpiteistä mahdollisimman laajalti yhteiskunnassa. Viestintä kohdistuu niin ulkoihin sidosryhmiin (kansalaiset, yritykset, yhteisöt, julkishallinto) kuin valtionhallinnon sisäisiin sidosryhmiin. Viestinnän avulla pyritään kannustamaan tiedon potentiaalisia hyödyntäjiä esittämään tarpeitaan, toiveitaan ja ehdotuksiaan koskien hankkeen toimenpiteitä sekä antamaan palautetta.

Viestinnän saavutettavuutta ja tavoitteiden toteutumista seurataan esimerkiksi kävijämäärillä ja palautteilla. Hankkeen vuoden 2020 viestinnän toimenpiteitä ja aikataulua, taulukko 2, päivitetään sekä tarkennetaan joka kvartaalilla tarpeen mukaan.

Hankkeen viestinnän toimenpiteet vuodelle 2020:

Viestinnän toimenpide	Kohderyhmä	Keino/kanava	Ajankohta	Vastuuhenkilö/-t
Hankkeen viestinnän suunnittelu - VALMIS			Q1: 03/2020	Miina Arajärvi, Tanja Lahti, Heidi Innanen
Tapaaminen viestintä-asiiantuntijan kanssa ja alustavan viestintäsuunnitelman laatiminen - VALMIS			Q1: 03/2020	Ilona Turtola, Miina Arajärvi, Tanja Lahti, Heidi Innanen
Kevään tapahtumien suunnittelu - VALMIS			Q1: 03/2020	Miina Arajärvi, Tanja Lahti, Heidi Innanen, Sanna-Mari Kirjalainen
Hankkeen asettamisesta tiedottaminen	Laaja jakelu, myös kv-tasolla ja eri somekanavissa	Tiedotteet, JulkICT-uutiskirje, Twitter, LinkedIn	Q2: 05/2020	Miina Arajärvi, Ilona Turtola, Heidi Innanen
Hankesivun julkaisu	Hankkeen sidosryhmät, kaikki aiheesta kiinnostuneet	vm.fi	Q2: 05/2020	Miina Arajärvi, Ilona Turtola, Heidi Innanen
Hankkeen käynnistysseminaarista (06/2020) tiedottaminen	Hankkeen sidosryhmät, päättäjät, kaikki aiheesta kiinnostuneet	Hankesivu, JulkICT-uutiskirje, kohdennetut sähköpostikutsut, Twitter	Q2: 04-05/2020	Heidi Innanen, Sanna-Mari Kirjalainen, Ilona Turtola
Viestintäsuunnitelman käsittely hankeryhmässä	Hankeryhmä	Hankeryhmän kokouskäsittely (Howspace?)	Q2: 05/2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi
Podcast(-sarja) hankkeen teemoista suunnitellaan yhteistyössä hankeryhmän kanssa	Päättäjät, hankkeen sidosryhmät, kaikki aiheesta kiinnostuneet		Q2: 05/2020	Miina Arajärvi, Ilona Turtola, Heidi Innanen, Sanna-Mari Kirjalainen
Hankkeen toimenpiteiden etenemisestä tiedottaminen	Hankkeen sidosryhmät, kaikki aiheesta kiinnostuneet	Hankesivu, Twitter	Q3-Q4: 06-12/2020	Miina Arajärvi, Heidi Innanen, Ilona Turtola
Mahdollisista loppuvuoden tilaisuuksista tiedottaminen	Tilaisuuksien aiheesta riippuen kohdennetut sidosryhmät	Hankesivu, Twitter, JulkICT-uutiskirje, kohdennetut sähköpostikutsut	Q3-Q4: 06/08-12/2020	Miina Arajärvi, Heidi Innanen, Ilona Turtola
Arvokkaista tietoaineistoista tiedottaminen riippuen niiden valmistumisaikataulusta		Tiedotustilaisuus	Q4: 09-12/2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi, Riitta Autere
Hankkeen tuotoksista tiedottaminen (esim. ehdotus strategisista tavoitteista, alustavat laatukriteerit ja API-linjaukset)	Hankkeen sidosryhmät, kaikki aiheesta kiinnostuneet	Hankesivu, Twitter	Q4: 10-12/2020	Miina Arajärvi, Heidi Innanen, Ilona Turtola
Mahdollisen kolumnin kirjoittaminen	Hankkeen sidosryhmät, kaikki aiheesta kiinnostuneet	vm.fi, linkitys hankesivulle	Q4: 09-12/2020	Miina Arajärvi

Viestinnän suunnittelu vuodelle 2021			Q4: 11- 12/2020	Miina Arajärvi, Heidi Innanen, Ilona Turtola
---	--	--	--------------------	---

Taulukko 2. Hankkeen viestinnän toimenpiteet vuodelle 2020

Liite 5. Hankkeen budjettiehdotus vuosille 2020-2022

Toimenpide	2020			2021	2022
	arvioitu	sidotut	toteutunut	arvioitu	arvioitu
Konsultointi, selvitykset ja kehittämistoimet	515 000,00	-	-	700 000,00	700 000,00
Viestintä ja tilaisuudet	108 000,00	-	-	120 000,00	150 000,00
Muut kustannukset (sis. tiedon laatu)	100 000,00	-	-	100 000,00	100 000,00
Yhteensä	723 000,00	-	-	920 000,00	950 000,00
Toimenpide	arvioitu	sidotut	toteutunut		
Yhteensä 2020-2022	2 593 000,00	-	-		

Taulukko 3. Ehdotus hankkeen budjetiksi vuosille 2020-2022.

Toimenpide	Rahoitettava kohde, hankinta tai resurssi	I	Ajankohta kk/v	Tuotos	Huomiot
TP1. Strategiset tavoitteet	Strategisten tavoitteiden laadinnan tukitoimet: konsulttiapua fasilitointiin ja koontiin	50 000,00	Q2-Q4	Strategiset tavoitteet laadittu laajalla yhteistyöllä ja avoimesti osallistaen ostopalveluja hyödyntäen.	Huomioida useiden ryhmien, toimielinten, hankkeiden, ohjelmien ja yhteisön
TP1. Strategiset tavoitteet	Hankeryhmän kokoukset	4 000,00	Q2-Q4	Hankkeen toimenpiteiden määrittely ja toimeenpano	Webinaarilfyysinen? Yhteensä 3-4
TP1. Strategiset tavoitteet	Pyöreän pöydän keskustelutilaisuudet (kuntatoimijoille, mahdollisesti muillekin)	1 000,00	Q2-Q4	Näkemykset strategiisiin tavoitteisiin ja hankkeen toimeenpanoon	Virtuaalinen/fyysinen? Yhteensä 1-2 keskustelutilaisuutta
TP2. Tiedon saatavuus	Ävoimen datan direktiivin (PSI) tukitoimet: Tiedon avaamisen asiantuntijaselvitykset	80 000,00	Q2-Q4	Konsulttiselvitykset esim. eniten potentiaalia omaavat datat, avaamisen ja hyödyntämisen esteet, tulonmenetykset ja niiden kompensointi	Julkisten toimijoiden julkisten rajapintojen avaaminen: liittyy PSI-direktiivin kansalliseen
TP2. Tiedon saatavuus	Viranomaisen välisen tiedonvaihdon asiantuntijaselvitykset	30 000,00	Q2	Konsulttiselvitys (pää)tietovirroista ja tiedon hyödyntämisen esteistä viranomaisten välillä	Julkisten toimijoiden julkisten rajapintojen avaamisen ja tiedon
TP2. Tiedon saatavuus	Tietoaineistojen avaamisen ja rajapintojen työpajat	10 000,00	Q2-Q4	Ratkaisumalleja tiedon ja rajapintojen avaamiseen.	Julkisten toimijoiden julkisten rajapintojen avaaminen: PSI-direktiivin kansallinen toimeenpano.
TP2. Tiedon saatavuus	Pilottien (tiedon avaamis- ja käyttötapauksien) suunnittelu ja käynnistäminen	10 000,00	Q3-Q4	Pilotit valmisteltu ja käynnistetty.	Yhteistyössä esim. AuroraÄ:n kanssa. Tarvittaessa
TP2. Tiedon saatavuus	Toimintamalli tiedon avaamiseen ja hyödyntämiseen palvelumuotoilun keinoin	50 000,00	Q3-Q4	Alustava toimintamalli luotu ja testattavissa	Julkisten toimijoiden julkisten rajapintojen avaaminen: PSI-
TP2. Tiedon saatavuus	Tietojen löydettävyys: Metatietojen kehittämistarpeiden tunnistaminen ja ratkaiseminen	100 000,00	Q3-Q4	Avodata.fi- ja mahdollisten muiden portaalin käyttöönoton tukitoimet tietoaineistojen metatietojen osalta	Yhteistyössä erityisesti DVV:n kanssa
TP3. Tiedon laatu	Laatukriteerit -osahankkeen suunnittelu, käynnistäminen ja asiantuntijatuki	100 000,00	Q2-Q4	Alustavat laatukriteerit laadittu	Yhteistyössä erityisesti TK:n kanssa
TP4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus	Rajapintojen (API) edistäminen: API-linjauksen valmistelu	60 000,00	Q3-Q4	Konsulttiselvitykset ja -valmistelut rajapintalinjauksiin liittyen, alustavat linjaukset	Julkisten toimijoiden julkisten rajapintojen avaaminen: PSI-
TP4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus	Ävoimen datan direktiivin (PSI) tukitoimet: Ärvokkaiden tietoaineistojen ja rajapintatyön asiantuntijatuki	35 000,00	Q3-Q4	Tuettu hallinnonaloja ärvokkaiden tietoaineistojen avaamisessa. Tarvittaessa ostopalveluna.	Julkisten toimijoiden ärvokkaiden tietoaineistojen avaamisen ja tiedon
TP4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus	Yhteentoimivuusalustan ja sen työkalujen käyttöönoton tukitoimet tietoaineistojen uudelleenkäytön edistämiseksi	100 000,00	Q3-Q4	Tehty tarvittavia tukitoimia kuten alustan jatkokehittämistä, viestintää, käyttöönottoa	Yhteistyössä DVV:n kanssa
Viestintä	Viestintämateriaalit ja -toimenpiteet	20 000,00	Q2-Q3	Viestintämateriaalia suunniteltu, luotu ja hyödynnetty, viestintää tehty	
Viestintä	Sisällöntuotantoa verkkoon (verkkosivut, podcastit tms.)	20 000,00	Q4	Sisällöntuotantoa suunniteltu, hankittu, tuotettu ja julkaistu	
Viestintä	Aloitusseminaari	25 000,00	Q2	Aloitusseminaari toteutettu	Virtuaalisestilfyysises
Viestintä	Osallistuminen kansainvälisiin seminaareihin	3 000,00	Q3-Q4	Seminaareihin osallistuttu ja seminaariautia hyödynnetty	Virtuaalisestilfyysises ti?
Viestintä poikkeustilassa	Viestinnän ja vuorovaikutuksen järjestelyt poikkeustilassa (webinaari, podcastit ym.)	25 000,00	Q2-Q3	Toimenpiteitä tehty	Virtuaalisesti
YHTEENSÄ vuonna 2020		723 000,00			

Taulukko 4. Ehdotus hankkeen budjetiksi vuodelle 2020.

Versionhallinta			
0.1	13.1.2020	Riitta Autere	Koostettu aiemmasta materiaalista pohjateksti.
0.2	14.1.2020	Riitta Autere, Sami Kivivasara, Olli-Pekka Rissanen	Rakenteen muutos ja sisällön uudelleenjärjestely
0.3	5.2.2020	Riitta Autere	Tekstiä täydennetty, lisätty toimenpiteiden taulukko liitteeksi
0.4	18.2.2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi, Riitta Autere, Olli-Pekka Rissanen	Jäsennyksen uudelleenmuotoilu
0.5	24.2.2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi	Rakennetta muutettu, tekstiä täydennetty
0.6	11.3.2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi, Sami Kivivasara	Tekstiä kommentoitu ja täydennetty
0.7	20.3.2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi	Rakennetta ja tekstiä muokattu johtoryhmän ja projektiryhmän keskustelun pohjalta
0.8	26.3.2020	Tanja Lahti, Miina Arajärvi	Tekstiä muokattu johtoryhmän ja projektiryhmän kommenttien pohjalta
0.81	27.3.2020	Riitta Autere	Täydennetty tekstiä kansainvälisten yhteyksien osalta.
0.82	30.3.2020	Miina Arajärvi, Tanja Lahti	Pieniä täydennyksiä johtoryhmäkäsittelyssä sovitusti.
0.9	2.4.2020	Miina Arajärvi, Heidi Innanen	Täydennetty viestintäsuunnitelmaa

